

EURÓPSKA KOMISIA

V Bruseli 30. 5. 2012
COM(2012) 320 final

Odporúčanie pre

ODPORÚČANIA RADY

**týkajúce sa národného programu reforiem Lotyšska na rok 2012,
ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Lotyšska na roky
2012 – 2015**

{SWD(2012) 320 final}

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY

týkajúce sa národného programu reforiem Lotyšska na rok 2012,

ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Lotyšska na roky 2012 – 2015

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii¹, a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie²,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu³,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

po porade s Hospodárskym a finančným výborom,

keďže:

- (1) Európska rada 26. marca 2010 schválila návrh Európskej komisie o iniciovaní novej stratégie pre zamestnanosť a rast nazvanej Európa 2020, založenej na posilnenej koordinácii hospodárskych politík, ktorá sa zameria na kľúčové oblasti, v ktorých sú potrebné opatrenia na oživenie potenciálu Európy v oblasti udržateľného rastu a konkurencieschopnosti.
- (2) Rada 13. júla 2010 prijala odporúčanie týkajúce sa všeobecných usmernení pre hospodárske politiky členských štátov a Únie (2010 až 2014) a 21. októbra 2010 Rada prijala rozhodnutie týkajúce sa usmernení pre politiky zamestnanosti členských štátov⁴, ktoré spolu tvoria „integrované usmernenia“. Členské štáty boli vyzvané, aby tieto integrované usmernenia zohľadnili vo svojej vnútroštátnej hospodárskej politike a politike zamestnanosti.

¹ Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.

² COM(2012) 320 final.

³ P7_TA(2012)0048 a P7_TA(2012)0047.

⁴ Rozhodnutie Rady 2012/238/EÚ z 26. apríla 2012.

- (3) Rada 12. júla 2011 prijala odporúčanie, ktoré sa týka národného programu reforiem Lotyšska na rok 2011, a vydala stanovisko k aktualizovanému konvergenčnému programu Lotyšska na roky 2011 – 2014.
- (4) Komisia 23. novembra 2011 prijala druhý ročný prieskum rastu, čo znamená začiatok druhého európskeho semestra *ex-ante* a integrovanej koordinácie politiky, ktorá je zakotvená v stratégii Európa 2020. Komisia 14. februára 2012 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 správu o mechanizme varovania⁵, v ktorej neurčila Lotyšska za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorému sa vykoná hĺbkové preskúmanie.
- (5) Lotyšsko splnilo väčšinu podmienok týkajúcich sa programom finančnej pomoci v roku 2011. Komisia dokončila piate a posledné preskúmanie v rámci programu Lotyšska pre platobnú bilanciu 21. decembra 2011 s celkovým pozitívnym posudkom týkajúcim sa pokroku vlády v otázke rozpočtových, finančných a štrukturálnych reforiem. Program bol ukončený v januári 2012. Po ukončení programu bude Lotyšsko podliehať dohľadu. Tento dohľad tvorí integrálnu časť existujúcich postupov a mechanizmov dohľadu a zameriava sa na prísne monitorovanie rizík, ktoré by mohli ohrozovať makroekonomickú stabilitu, a preto ovplyvňovať schopnosť splácania. Dohľad po skončení programu bude pokračovať, kým nebude splatená veľká časť úverov (okolo 70 %).
- (6) Európska rada 2. marca 2012 schválila priority na zabezpečenie finančnej stability, fiškálnej konsolidácie a opatrenia na posilnenie rastu. Zdôraznila potrebu presadzovania diferencovanej fiškálnej konsolidácie, ktorá bude podporovať rast, obnovy bežných úverových podmienok pre hospodárstvo, podpory rastu a konkurencieschopnosti, zníženia nezamestnanosti a vyriešenia sociálnych dôsledkov krízy, ako aj potrebu modernizácie verejnej správy.
- (7) Európska rada 2. marca 2012 takisto vyzvala členské štáty, ktoré sa zúčastňujú na Pakte Euro Plus, aby svoje záväzky predložili včas na to, aby mohli byť zaradené do ich programov stability alebo konvergenčných programov a do ich národných programov reforiem.
- (8) Lotyšsko 30. apríla 2012 predložilo aktualizáciu svojho konvergenčného programu na rok 2012, ktorá sa vzťahuje na obdobie rokov 2012 – 2015, a svoj národný program reforiem na rok 2012. S cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi sa obidva programy posudzovali súčasne.
- (9) Vychádzajúc z posúdenia konvergenčného programu z roku 2012 podľa nariadenia Rady (ES) č. 1466/97 sa Rada domnieva, že pri zohľadnení najnovších dostupných informácií je makroekonomický scenár, ktorý tvorí základ rozpočtových prognóz, na rok 2012 opatrný a na rok 2013 realistický. Zatiaľ čo makroekonomické odhady na rok 2012 v programovom scenári sú veľmi podobné odhadom v prognóze Komisie z jari 2012 (s odhadmi rastu HDP na úrovni 2,0 % a 2,2 %), nedávne hospodárske údaje ukazujú, že výsledok môže byť vyšší. Cieľom rozpočtovej stratégie uvedenej v programe je odstrániť nadmerný deficit do roku 2012 a priblížiť sa strednodobému rozpočtovému cieľu do konca programového obdobia. V konvergenčnom programe z roku 2012 došlo k zmene strednodobého cieľa z -1,0 % na -0,5 % HDP. Nový

⁵ COM(2012) 68 final.

strednodobý rozpočtový cieľ primerane odráža požiadavky Paktu o stabilite a raste. Plánovaný celkový deficit v roku 2012 je v súlade s termínom odstránenia nadmerného deficitu stanoveného v odporúčaní Rady zo 7. júla 2009. Na rok 2013 je cieľom programu celkový deficit na úrovni 1,4 % HDP, hoci plánované zníženie výdavkov nie je ešte v plnej miere podporované náležitými opatreniami. Vychádzajúc z (prepočítaného) štrukturálneho rozpočtového salda⁶ sa Lotyšsko priblíži svojmu strednodobému rozpočtovému cieľu do konca programového obdobia v roku 2015. Keďže prepočítané informácie poukazujú na to, že pokrok pri dosahovaní strednodobého rozpočtového cieľa je menší ako 0,5 % HDP v štrukturálnom vyjadrení v neskorších rokoch programu, plánované obmedzenie výdavkov by zaistilo, že miera rastu výdavkov verejných financií s prihliadnutím na diskrečné príjmové opatrenia by bola v súlade s referenčnou hodnotou pre výdavky podľa Paktu o stabilite a raste. Zároveň možné daňové zmeny z druhej polovice roku 2012, ktoré ešte nie sú premietnuté do programového scenára, ale sú potvrdené v liste, ktorý sprevádza konvergenčný program na rok 2012, ohrozujú splnenie cieľov na rok 2013 a ďalšie roky. Miera dlhu verejnej správy je pod úrovňou 60 % HDP, pričom sa zvýši zo 42,6 % HDP v roku 2011 na 46,7 % HDP v roku 2014, keď orgány predfinancujú veľké objemy splátok vzťahujúcich sa na medzinárodný program finančnej pomoci, ktoré sa budú musieť uhradiť v rokoch 2014 – 2015, a zníži sa na 38,9 % v roku 2015, keď sa tieto splátky realizujú.

- (10) Lotyšsko by malo uskutočňovať stratégiu spočívajúcu v kladení dôrazu nie na zdaňovanie práce, ale na zdaňovanie spotreby, majetku a využívania prírodných a iných zdrojov pri súčasnom zlepšovaní štrukturálneho salda. Pomerne vysoké daňové zaťaženie pracujúcich so slabým príjmom a vysoký podiel nelegálnej práce naznačujú potrebu primeranej politiky trhu práce, preskúmania daňového a sociálneho systému a zvýšeného úsilia bojovať proti tieňovej ekonomike. Environmentálne dane sú naďalej pomerne málo rozvinuté a silne im dominuje zdaňovanie motorového paliva, zatiaľ čo zdaňovanie iných zdrojov energie, znečistenia a používania prírodných zdrojov je nižšie ako priemer EÚ. Ďalšie rozšírenie daňového základu na iné zdroje environmentálneho zdaňovania, predovšetkým na znečistenie, ako aj rozsiahlejšie zdaňovanie zdrojov energie by malo pomôcť pri dosahovaní cieľov v oblasti životného prostredia a zároveň poskytnúť priestor pre daňový odklon od zdaňovania pracovnej sily.
- (11) V procese prebiehajúcej reformy fiškálneho riadenia sa Lotyšsko vyzýva, aby zabezpečilo, že parlament prijme zákon o fiškálnej disciplíne, a aby vypracovalo zákon o strednodobom rozpočtovom rámci s cieľom posilniť dlhodobú udržateľnosť verejných financií. Prijatie zákona o fiškálnej disciplíne bude v súlade so záväzkami lotyšskej vlády na základe programu pre platobnú bilanciu; návrh zákona, ktorý prijala vláda, je tiež zameraný na začlenenie vypracovávaného *acquis* EÚ v oblasti fiškálneho riadenia do lotyšskej legislatívy. Ak sa nový zákon prijme a implementuje, v Lotyšsku, ktorému v súčasnosti chýba účinný mechanizmus na zmiernenie rastu výdavkov v priaznivom hospodárskom období, sa tak výrazne posilní fiškálny rámec.
- (12) Aby sa zabezpečila kontinuita dôchodkovej reformy, Lotyšsko sa vyzýva, aby obnovilo príspevky do povinného kapitalizačného súkromného dôchodkového

⁶ Saldo očistené od cyklických vplyvov bez jednorazových a dočasných opatrení, prepočítané útvarmi Komisie na základe informácií poskytnutých v programe a za použitia spoločne dohodnutej metodiky.

systému vo výške 6 % hrubej mzdy v roku 2013 zo súčasnej zníženej úrovne predstavujúcej 2 % hrubej mzdy.

- (13) Lotyšsko musí posilniť a reformovať systém sociálneho zabezpečenia a bojovať proti nezamestnanosti, ktorá je jedna z najvyšších v EÚ. Problém nezamestnanosti mladých ľudí sa stal zrejším najmä počas krízy, čo odhaľuje tiež vysoký nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami. Boli navrhnuté a vykonané osobitné aktívne politiky trhu práce zamerané na mladých ľudí, medzi nimi aj odborné školenia, dobrovoľnícka činnosť a dotácie na mzdy pre mladých ľudí. Vzhľadom na rozsah problému majú však tieto obmedzené činnosti relatívne malý vplyv.
- (14) V roku 2011 čelí 40 % lotyšského obyvateľstva riziku chudoby, čo ovplyvňuje zamestnateľnosť pracovnej sily a budúcu perspektívu rastu. Lotyšsko prijalo núdzovú stratégiu siete sociálnej záchrany. Vládne politiky zamerané na zníženie chudoby sa sústreďujú na zníženie nerovnosti príjmov, znížené daňové zaťaženie pracujúcich rodín a lepší prístup na trh práce. Lotyšsko však vynakladá pomerne málo prostriedkov na sociálnu ochranu a sociálne transfery majú len malý vplyv na znižovanie chudoby, keďže veľká časť sociálnych transferov sa prerozdeľuje späť osobám so stredne vysokými a vysokými príjmami. Výdavky na dávky, pri ktorých sa skúmajú majetkové pomery, sú nízke, pričom úlohu záchrannej sociálnej siete čiastočne plnia dočasné verejné pracovné miesta, ktoré sú zle platené. V otázke dávok sociálnej pomoci predstavujú problém chudoba a nezamestnanosť a pomerne často dochádza k zneužívaniu systému. Veľké nerovnosti v prístupe k sociálnej pomoci na úrovni miestnych samospráv a slabá transparentnosť komplikujú rozhodovanie vychádzajúce z overených poznatkov. Problémy dlhodobej nezamestnanosti a nezamestnanosti mladých ľudí sa počas krízy ukázali osobitne zrejme. Väčšina nezamestnaných mladých ľudí nemá profesionálnu kvalifikáciu. Je relatívne vysoký počet mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ktorí neštudujú a ani sa nezúčastňujú na odbornej príprave. Opatrenia by sa mali prijať v súlade s výsledkami spoločného akčného tímu Lotyšska a Komisie zameraného na zamestnanosť mladých ľudí.
- (15) Lotyšsko sa vyzýva, aby ďalej presadzovalo energetickú účinnosť a podporovalo hospodársku súťaž v rámci veľkých energetických sietí a zároveň zlepšovalo prepojenosť s energetickými sieťami EÚ. Daňový systém neposkytuje dostatočné stimuly na zníženie nákladov na energiu a zmenu spotreby a investícií smerom k energeticky účinným výrobkom (dopravné prostriedky, izolácia budov, vykurovacie systémy). Energetickým trhom v Lotyšsku stále dominujú monopoly. Z historických dôvodov sú trhy so zemným plynom a elektrickou energiou väčšinou oddelené od ostatných členských štátov EÚ.
- (16) Neefektívnosť systému občianskoprávneho súdnictva má negatívny vplyv na obchodné a hospodárske prostredie, pretože riziko podnikania a náklady naň sa zvyšujú. Existuje veľký počet nevybavených súdnych konaní prvého a druhého stupňa v občianskych a obchodných veciach, najmä pokiaľ ide o zmluvné záväzky a nesolventnosť. Bude možno potrebné vyhodnotiť profesionálny výkon sudcov. Opodstatnené sú ďalšie zlepšenia v systéme právnych predpisov o platobnej neschopnosti.
- (17) Napriek pomerne vysokej úrovni dosiahnutého vzdelania významná časť pracovnej sily nemá odbornú spôsobilosť a má obmedzený prístup k vyššiemu vzdelávaniu. Univerzity dosahujú zlé výsledky v celosvetovom rebríčku najlepších univerzít a sú

charakterizované nízkou medzinárodnou konkurencieschopnosťou a slabou správou. Nízka spolupráca medzi jednotlivými univerzitami, výskumnými inštitúciami a podnikmi prináša veľmi chabé výsledky v oblasti inovácie. Chýba systematická a účinná stratégia v oblasti výskumu a inovácie. Lotyšsko má tiež najnižšie výdavky podnikov na výskum a vývoj v EÚ.

- (18) Lotyšsko v rámci Paktu Euro Plus prijalo niekoľko záväzkov. Tieto záväzky a vykonávanie záväzkov predložených v roku 2011 sa týkajú podpory zamestnanosti, zlepšovania konkurencieschopnosti, zvyšovania udržateľnosti verejných financií a posilňovania finančnej stability. Komisia posúdila plnenie záväzkov vyplývajúcich z Paktu Euro Plus. Výsledky tohto posúdenia sa zohľadnili v odporúčaníach.
- (19) Komisia vykonala v kontexte európskeho semestra dôkladnú analýzu hospodárskej politiky Lotyšska. Posúdila konvergenčný program a národný program reforiem. Zohľadnila nielen ich význam pre udržateľnú fiškálnu a sociálno-ekonomickú politiku v Lotyšsku, ale aj ich súlad s pravidlami a usmerneniami EÚ vzhľadom na potrebu posilniť celkové hospodárske riadenie Európskej únie tým, že sa poskytnú vstupy na úrovni EÚ do budúceho vnútroštátneho rozhodovania. Jej odporúčania v rámci európskeho semestra sú premietnuté do nižšie uvedených odporúčaní (1) až (7).
- (20) Rada na základe tohto posúdenia preskúmala konvergenčný program Lotyšska a jej stanovisko⁷ je premietnuté najmä do nižšie uvedeného odporúčania (1),

TÝMTO ODPORÚČA, aby Lotyšsko prijalo v období rokov 2012 – 2013 opatrenia s cieľom:

- 1. Zabezpečiť plánovaný pokrok na ceste k včasnému odstráneniu nadmerného deficitu. Na tieto účely v plnej miere implementovať rozpočet na rok 2012 a vyvinúť úsilie o štrukturálnu úpravu uvedenú v odporúčaní Rady v rámci postupu pri nadmernom deficite. Následne implementovať rozpočtovú stratégiu podporenú dostatočne konkretizovanými štrukturálnymi opatreniami na rok 2013 a ďalšie roky s cieľom dostatočne napredovať pri dosahovaní strednodobého rozpočtového cieľa a dodržiavať referenčnú hodnotu v oblasti výdavkov. Na zníženie dlhu verejných financií využívať cyklické príjmy, ktoré sú lepšie, než sa očakávalo.
- 2. Implementovať opatrenia týkajúce sa presunu zdaňovania z práce na zdaňovanie spotreby, majetku a využívania prírodných a iných zdrojov pri súčasnom zlepšovaní štrukturálneho salda; zabezpečiť prijatie zákona o fiškálnej disciplíne a vypracovať zákon o strednodobom rozpočtovom rámci s cieľom posilniť dlhodobú udržateľnosť verejných financií; obnoviť príspevky do povinného kapitalizačného súkromného dôchodkového systému vo výške 6 % hrubej mzdy od roku 2013.
- 3. Prijatť opatrenia na zníženie dlhodobej nezamestnanosti a nezamestnanosti mladých, potláčaním predčasného ukončovania školskej dochádzky, presadzovaním účinnejšieho učňovského vzdelávania a odborného vzdelávania a prípravy, zvyšovaním kvality, pokrytia a účinnosti aktívnej politiky trhu práce a ich odbornej prípravy a prostredníctvom účinného systému mzdových dotácií.

⁷

Podľa článku 9 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.

4. Riešiť vysokú mieru chudoby a sociálneho vylúčenia reformou systému sociálnej pomoci na zvýšenie jej efektívnosti, a zároveň lepšie chrániť chudobných. Zabezpečiť lepšie zameranie a zvýšenie stimulov k práci.
5. Ďalej presadzovať energetickú efektívnosť prostredníctvom stimulov k zníženiu nákladov na energiu a k presunu zamerania spotreby na energeticky účinné výrobky vrátane dopravných prostriedkov, budov a vykurovacích systémov. Podporovať hospodársku súťaž v rámci veľkých energetických sietí (elektrická energia, zemný plyn, kúrenie) a zlepšiť prepojenosť s energetickými sieťami EÚ.
6. Prijatť opatrenia na zlepšenie riadenia a efektívnosti v rámci súdnictva najmä v súvislosti s nevybavenými prípadmi a dĺžkou procesov. Prijatť kroky na zlepšenie režimu platobnej neschopnosti a právnych predpisov týkajúcich sa mediácie.
7. Pokračovať v reformách v oblasti vyššieho vzdelávania, okrem iného zavedením nového modelu financovania, ktorý odmeňuje kvalitu, posilňuje prepojenie s potrebami trhu a výskumnými inštitúciami a môže pomôcť obmedziť fragmentáciu rozpočtových zdrojov. Vytvoriť a vykonávať účinné politiky výskumu a inovácií nábádaním spoločností, aby inovovali, a to aj prostredníctvom daňových stimulov, modernizáciou infraštruktúry a racionalizáciou výskumných inštitúcií.

V Bruseli

*Za Radu
predseda*